

**SELGITAV MÄRKUS, MIS ON LISATUD ELI/OECD-INFE ÜHISELE TÄISKASVANUTE
FINANTSPÄDEVUSE RAAMISTIKULE**

SISUKORD

1.	SISSEJUHATUS	2
1.1.	Finantspädevuse raamistiku taust ja eesmärgid	2
1.2.	Võimalikud kasutusviisid	3
1.3.	Finantspädevuse raamistiku väljatöötamine	4
2.	FINANTSPÄDEVUSE RAAMISTIKUS ORIENTEERUMINE	4
2.1.	Raamistiku ülesehitus	4
2.1.1.	Sisuvaldkond 1: raha ja tehingud	5
2.1.2.	Sisuvaldkond 2: rahaasjade planeerimine ja haldamine	6
2.1.3.	Sisuvaldkond 3: risk ja tootlus	6
2.1.4.	Sisuvaldkond 4: finantsmaastik	7
2.2.	Raamistiku valdkonnaülesed mõõtmed	8
2.2.1.	Digitaalne finantspädevus	8
2.2.2.	Kestliku rahandusega seotud pädevused	8
2.2.3.	Rahaline vastupanuvõime	9
2.2.4.	Hädavajalikud pädevused	10
2.3.	Abivahend pädevuste sorteerimiseks vastavalt kasutaja vajadustele ..	10
3.	EDASINE TEGEVUS	11
3.1.	Täiskasvanute finantspädevuse raamistiku kasutuselevõtu hõlbustamine	11
3.2.	Laste ja noorte (alla 18-aastaste) finantspädevuse raamistiku väljatöötamine	11
4.	SÕNASTIK	11

1. SISSEJUHATUS

1.1. Finantspädevuse raamistiku taust ja eesmärgid

Käesolevas dokumendis esitatakse ELi/OECD-INFE ühine täiskasvanute finantspädevuse raamistik. Euroopa Komisjon võttis 2020. aasta kapitaliturgude liidu tegevuskavas¹ kohustuse korraldada ELi finantspädevuse raamistiku väljatöötamist käsitlev teostatavusuuring. Pärast teostatavusuuringu tulemuste² avaldamist 2021. aastal alustasid komisjon ja OECD-INFE (OECD rahvusvaheline finantsharidusvõrgustik) koostööd ELi/OECD-INFE ühise täiskasvanute finantspädevuse raamistiku väljatöötamiseks. Ühisprojekt käivitati veebikonverentsiga 26. aprillil 2021³. 2022. aastal alustatakse tööd ka ühise noori puudutava raamistiku väljatöötamiseks. Need kaks raamistikku tuginevad olemasolevatele OECD-INFE finantskirjaoskuse põhipädevuste raamistikele⁴ ning nendega ajakohastatakse seniseid raamistikke digitaalse finantspädevuse, kestliku rahandusega seotud pädevuste ja vastupanuvõime jaoks oluliste pädevuste valdkonnas. Vajaduse korral kohandatakse pädevusi ka ELi kontekstiga.

Finantskirjaoskuse all mõistetakse kombinatsiooni finantsteadlikkusest, teadmistest, oskustest, hoiakutest ja käitumisviisidest, mis on vajalikud mõistlike finantsotsuste tegemiseks ja lõpptulemusena inimeste majandusliku heaolu saavutamiseks⁵. ELi/OECD-INFE täiskasvanute finantspädevuse raamistiku eesmärk on edendada liikmesriikide, riikide ametiasutuste, haridusasutuste, tööstusharu ja üksikisikute ühist arusaama täiskasvanute finantspädevusest. Lisaks luuakse sellega alus ELi ja liikmesriikide poliitikakujundajate kooskõlastatuma lähenemisviisi rakendamiseks. Toetades jõupingutusi finantskirjaoskuse parandamiseks, soovitakse raamistikuga anda panus inimeste majandusliku heaolu parandamise üldesmärgi saavutamisse.

Raamistikus keskendutakse isiklike rahaasjadega seotud pädevustele ega käsitleta pädevusi, mis on juba hõlmatud muude olemasolevate raamistikega, nagu Euroopa kodanike digipädevuse raamistik (DigComp),⁶ Euroopa ettevõtluspädevuse raamistik

¹ Inimeste ja ettevõtete hüvanguks toimiv kapitaliturgude liit – uus tegevuskava, COM(2020) 590 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=COM:2020:590:FIN>.

² ELi/OECD-INFE ühisaruanne ELi finantspädevuse raamistiku väljatöötamist käsitleva teostatavusuuringu tulemuste kohta, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/210408-report-financial-competence-framework_en.pdf, aprill 2021.

³ https://ec.europa.eu/info/events/finance-210426-eu-financial-competence-framework_et.

⁴ G20/OECD-INFE täiskasvanute (üle 18-aastaste) finantskirjaoskuse põhipädevuste raamistik (<https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/Core-Competencies-Framework-Adults.pdf>) ja OECD-INFE noorte (15–18-aastaste) finantskirjaoskuse põhipädevuste raamistik (<https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/Core-Competencies-Framework-Youth.pdf>).

⁵ OECD nõukogu 29. oktoobri 2020. aasta soovitus finantskirjaoskuse kohta, <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0461>. See määratlus on kooskõlas ELi nõukogu soovitusel esitatud mõiste „pädevus“ määratlusega: nõukogu 22. mai 2018. aasta soovitus võtmepädevuste kohta elukestvas õppes, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2018.189.01.0001.01.EST.

⁶ [DigComp | ELi teaduskeskus \(europa.eu\)](https://digcomp.europa.eu).

(EntreComp)⁷ ja OECD-INFE mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate finantskirjaoskuse põhipädevuste raamistik,⁸ vaid pigem täiendab neid.

ELi/OECD-INFE finantspädevuse raamistik tehakse kättesaadavaks, et avaliku sektori asutused, eraõiguslikud üksused ja kodanikuühiskond saaksid selle ELis vabatahtlikult kasutusele võtta. Raamistikku võiks kasutada liikmesriikide finantskirjaoskuse edendamise poliitikameetmete ja algatuste väljatöötamise toetamiseks.

Konkreetselt öeldes ei ole raamistik mõeldud kasutamiseks õppekavana, vaid pigem kontseptuaalse alusena, millele saab rajada mitmesuguseid finantsharidusele suunatud poliitikameetmeid. Raamistik sisaldab tulemuspõhiste pädevuste kogumit, mida saab kasutada selleks, et

- toetada **riiklike finantskirjaoskuse strateegiate väljatöötamist, rakendamist ja ajakohastamist**;
- toetada **finantshariduse programmide kavandamist ning finantshariduse õppematerjalide ja -vahendite väljatöötamist**. Samuti võib see toetada finantshariduse lisamist kõrgkoolide õppekavadesse, õpetajate täiskasvanukoolituse kavandamist ning selliste õppematerjalide ja -programmide väljatöötamist, mis on spetsiaalselt suunatud majanduslikult haavatavate rühmade abistamisele. Peale selle võib see toetada avaliku või erasektori teadlikkuse tõstmise kampaaniate korraldamist;
- hõlbustada **finantskirjaoskuse taseme hindamist ja finantskirjaoskuse edendamise algatuste hindamist**. Näiteks võib selle alusel töötada välja finantskirjaoskuse näitajad, mille abil saab hinnata riiklike finantskirjaoskuse edendamise algatuste tulemuslikkust.

Nagu on kirjeldatud jaos 2.3, on raamistik kättesaadav kahes versioonis: väljatrükitav Wordi versioon, mis sisaldab kõiki pädevusi, ja Exceli versioon, mis võimaldab kasutajatel raamistikuga hõlmatud pädevustes orienteeruda ja neid oma vajadustele vastavalt sorteerida.

1.2. Võimalikud kasutusviisid

Kui raamistikku kasutatakse poliitikameetmete ja algatuste väljatöötamiseks, võib poliitika- ja programmide kujundajatel olla vaja määrata kindlaks kõige asjakohasemad raamistikus sisalduvad pädevused, et kavandada osalejate erivajadustele kohandatud programme, ressursse ja vahendeid. See raamistik ei ole mitte õppekava, vaid pigem vahend, mis toetab poliitikakujundajaid ja praktikuid oma poliitikameetmete ja programmide loomisel, ning seda saab ka hõlpsasti kohandada vastavalt konkreetsete eluliste olukordade või sihtrühmade vajadustele.

Näiteks saavad raamistiku tulevased kasutajad valida välja **kõige asjakohasemad pädevused teatavate konkreetsete „eluetappide“ puhuks**. Kui inimene saab kätte oma esimese palga, peab tal olema hulk pädevusi, mis on seotud finantsdokumentidega (palgatõendite alleshoidmine edaspidiseks), säästmisega (mõistmine, et on oluline raha

⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1317&langId=et>.

⁸ <https://www.oecd.org/finance/financial-education/OECD-INFE-core-competencies-framework-on-financial-literacy-for-MSMEs.pdf>.

korrapäraselt kõrvale panna) ja pensionile minekuga (mõistmine, et on oluline hakata juba noorena planeerima pensionile minekut). Teine näide on hüpoteeklaenu võtmine oma esimese kinnisvara ostmiseks: see oluline finantsotsus eeldab arusaamist hüpoteeklaenu kui finantstoote põhilistest omadustest ning laenukohustuse finantsmõjust, sealhulgas mõjust tulevasele netotulule, ja laenu tagasimaksmata jätmise tagajärgedest (nt hüpoteegiga koormatud kinnisasja võõrandamine täitemenetluses).

Samuti võib raamistikku kasutada selliselt, et valitakse välja kõige asjakohasemad pädevused mõne konkreetse sihtrühma jaoks, nagu naised, eakad, noored, madala sissetulekuga rühmad või muud rühmad, kes võivad olla majanduslikult haavatavad. See, milliseid sihtrühmi kohandatud koolitusel raamistiku rakendamiseks esmatahtsaks peetakse, on tõenäoliselt teataval määral liikmesriigiti erinev ja sõltub kohalikest (riigi või piirkonna) oludest.

1.3. Finantspädevuse raamistiku väljatöötamine

ELi/OECD-INFE finantspädevuse raamistiku edukas rakendamine sõltub suutlikkusest kujundada ühine arusaam ning saavutada liikmesriikide ja sidusrühmade valmidus kasutada raamistikku alusena finantskirjaoskuse edendamise poliitikameetmete ja algatuste väljatöötamisel ja soodustamisel. **Seetõttu oli oluline teha algusest peale koostööd asutuste ja organisatsioonidega, kes hakkavad lõpuks raamistikku kasutama. Liikmesriikidel ja sidusrühmadel oli raamistiku väljatöötamise protsessis seega oluline roll.**

- Pädevusraamistiku väljatöötamise toetamiseks moodustati **ELi jaefinantsteenustega tegeleva valitsuste eksperdirühma** (GEGRFS) spetsiaalne allrühm. Allrühm koosneb finantskirjaoskuse edendamise poliitikameetmete eest vastutavate riiklike asutuste ekspertidest. Mõned allrühma liikmed on ka OECD-INFE liikmed. GEGRFSi allrühm kohtus raamistiku väljatöötamise eesmärgil ajavahemikul 2021. aasta juunist kuni detsembrini viis korda.
- Lisaks sellele korraldati 2021. aasta oktoobris **tehniline arutelu ekspertidega**, et uurida pädevusraamistiku kavandi kasutatavust praktikute seas (täiskasvanute koolitajad, tarbijaorganisatsioonid ja finantskirjaoskuse edendamise programmides osalevad sektori esindajad) ning teha kindlaks, kas ja kuidas saaks raamistikku muuta, et see oleks kasutajasõbralikum ja konkreetsetes haridusalgatustes hõlpsamalt rakendatav.

2. FINANTSPÄDEVUSE RAAMISTIKUS ORIENTEERUMINE

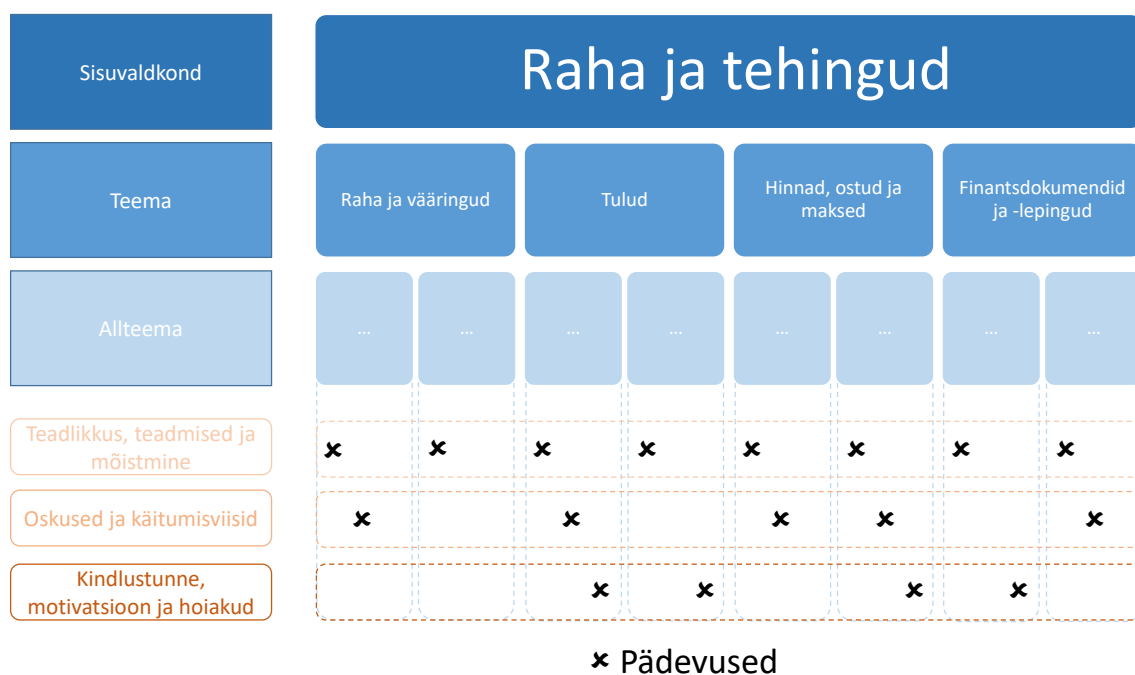
2.1. Raamistiku ülesehitus

ELi/OECD-INFE ühises finantspädevuse raamistikus on pädevused jagatud nelja sisuvaldkonda: **raha ja tehingud, rahaasjade planeerimine ja haldamine, risk ja tulu ning finantsmaastik**⁹. Need sisuvaldkonnad on omakorda jagatud teemadeks ja allteemadeks.

⁹ See ülesehitus on kooskõlas OECD-INFE eelmise täiskasvanute pädevusraamistikuga.

Iga pädevuse puhul käsitletakse kolme mõõdet: **i) teadlikkus/teadmised/mõistmine**, **ii) oskused/käitumisviisid** ning **iii) kindlustunne/motivatsioon/hoiakud**. Esimene, **teadlikkuse/teadmiste/mõistmise** mõõde hõlmab pädevusi, mis on seotud teadmiste või informeeritusega (teadlikkus teatavast teabest või teadmised teatava teema kohta). Teise, **oskuste/käitumisviiside** mõõde puhul kirjeldatakse pädevusi, mis on seotud toimingute ja oskustega, mille eesmärk on parandada inimeste majanduslikku heaolu. Kolmas, **kindlustunde/motivatsiooni/hoiakute** kategooria hõlmab sisemist otsustusprotsessi, mis toetab või takistab majandusliku heaolu saavutamiseks või säilitamiseks vajalikku finantskäitumist.

Joonisel 2.1 on esitatud skemaatiline näide selle kohta, kuidas iga sisuvaldkond ja mõõde on raamistikus korraldatud. Oluline on võtta arvesse, et paljud pädevused võivad olla asjakohased eri sisuvaldkondades ja kattumiste vältimiseks ei ole neid korratud.

Joonis 2.1. Sisuvaldkonna „Raha ja tehingud“ pädevuste skemaatiline esitus

2.1.1. Sisuvaldkond 1: raha ja tehingud

See sisuvaldkond hõlmab teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis on seotud raha eri vormide ja vääringutega, tuludega, hindade, maksete ja ostudega ning finantsdokumentide ja -lepingute tähtsusega.

Selle sisuvaldkonna puhul on peamine eesmärk määrata kindlaks pädevused, mis on vajalikud selleks, et mõista raha mitmesuguseid omadusi ja seda, kuidas raha sissetulekuna saada, kuidas seda kaupade ja teenuste vastu vahetada ning kui oluline on pidada raha saamise ja vahetamise üle arvestust ning säilitada asjakohaseid dokumente.

Need teemad hõlmavad mõningaid väga elementaarseid ja põhilisi pädevusi. Raha omaduste mõistmine on väga tähtis, sest raha on majandusliku heaolu aluseks ja võib esineda eri vormides. *Tuludega seotud pädevused* on olulised majandusliku vastupanuvõime jaoks ning need on seotud ka mitme muu pädevusega, nagu eelarvestamine, säästmine ja pensionile minek.

Hindasid, ostusid ja makseid käsitlevas jaos esitatud pädevuste eesmärk on hõlmata valdkondi, mis on seotud raha vahetamisega teenuste ja toodete vastu ning raha ülekandmisega. Nende pädevustega inimene otsib toodete ja teenuste puhul kõige soodsamaid hindu ning kõige tõhusamaid viise toodete ja teenuste ostmiseks.

Viimane jagu hõlmab *finantslepinguid ja -dokumente*, mis on olulised sõlmitud finantstehingute ja -kokkulepete kohta ülevaate omamiseks. Selles jaos käsitletavat pädevused hõlmavad teadmisi, mis on seotud finantsdokumentide ja -lepingute nõudmise, säilitamise ja mõistmisega.

2.1.2. *Sisuvaldkond 2: rahaasjade planeerimine ja haldamine*

See sisuvaldkond hõlmab teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis on seotud eelarvestamise, tulude ja kulude haldamise, säästmise, investeerimise, pikemaajalise planeerimise, pensionile mineku ja laenudega ning võlgadega ja võlgade haldamisega.

Selle sisuvaldkonna puhul on peamine eesmärk määrata kindlaks pädevused, mis on vajalikud üksikisiku või kodumajapidamise *finantsseisundi haldamiseks* nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis. See ei hõlma mitte ainult tulude ja kulude igapäevast haldamist, vaid ka tuleviku planeerimist; see hõlmab pädevusi, mis on seotud nii säästmise ja investeerimisega kui ka laenude ja võlgade haldamisega.

Tulude ja kulude haldamine põhineb eelarvestamisel ning sissetuleva ja väljamineva raha täpsel haldamisel. Eelarvestamise ning tulude ja kulude haldamise valdkonna pädevuste puhul pööratakse erilist tähelepanu raha sisse- ja väljavoolu planeerimise ning selle üle kontrolli omamise tähtsusele. Samuti tuuakse välja, kuidas eelarvestamise vahendid võivad selles abiks olla.

Rahaasjade planeerimise ja haldamise olulised aspektid on ka *säästmine ja investeerimine*. See sisuvaldkond hõlmab pädevusi, mis rõhutavad raha kõrvalepanemise olulisust ning seda, kuidas seda teha ja mis liiki tooteid sel eesmärgil kasutada. Lisaks käsitletakse investeerimise, investeeringute hajutamise ja kestliku investeeringu põhialuseid.

Majandusliku heaolu saavutamiseks peaks inimene vaatama lühiajalistest kaalutlustest kaugemale ja võtma arvesse pikaajalisi rahalisi vajadusi. Seega hõlmab see sisuvaldkond ka *pensionile mineku, pikaajalise planeerimise ja varade moodustamisega* seotud pädevusi.

Selle sisuvaldkonna viimastes jagudes keskendutakse laenudele ja võlgade haldamisele. Nendes jagudes käsitletavate pädevuste puhul on eesmärk teadvustada inimestele, mis on laenu positiivsed ja negatiivsed aspektid, millal on laenu taotlemine soovitatav, kuidas vältida võlgadega seotud rahalisi raskusi ja kuidas tulla toime liigse võlakoormusega.

2.1.3. *Sisuvaldkond 3: risk ja tootlus*

See sisuvaldkond hõlmab teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis on seotud riskide kindlakstegemise, rahaliste turvavõrkude, kindlustuse ning riski ja tootluse tasakaalustamisega.

Selle sisuvaldkonna puhul on eesmärk hõlmata pädevused, mis on seotud riskide hindamisega ning mõistmisega, kuidas neid kindlustuse ja rahaliste turvavõrkude abil maandada ning kas ja kuidas riskide võtmine end ära tasub.

Riskide nõuetekohane kindlakstegemine on inimese majandusliku heaolu seisukohast tähtis, kuna riskide teadvustamine on finants- ja muud liiki otsuste tegemisel väga oluline. Esimeses jaos käsitletavad pädevused hõlmavad riski põhialuseid ja allikaid, sealhulgas seoses finantstoodetega kaasnevate riskidega ning selliste riskidega, mida saab maandada ja mille vastu saab end kindlustada.

Olenevalt inimeste eelistustest ja asjaoludest võib olla oluline ka riske maandada. Seetõttu hõlmab see jagu rahaliste turvavõrkude ja kindlustusega seotud pädevusi. Need pädevused võivad aidata vähendada nii riske kui ka ootamatuid negatiivseid šokke, mis võivad majanduslikku heaolu mõjutada.

Risk on oluline kontseptsioon ka investeerimisel, kuna suurema oodatava või nõutava tulususega kipub kaasnema ka suurem risk. Seetõttu hõlmab see jagu ka investeerimisega seotud pädevusi.

2.1.4. Sisuvaldkond 4: finantsmaastik

See sisuvaldkond hõlmab teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis on seotud õigusnormide ja tarbijakaitsega, tarbijate õiguste ja kohustustega, finantshariduse, -teabe ja -nõustamise kasutamisega, finantstoodete ja -teenustega, kelmuste ja pettustega, maksude ja avaliku sektori kulutuste mõistmisega ning finantsotsuseid mõjutavate väliste teguritega.

See sisuvaldkond hõlmab finantsmaailma iseärasusi ja omadusi. Esimene pädevuste kogum on seotud tarbijakaitsega ning tarbijate õiguste ja kohustustega. Tarbijakaitse-eeskirjad aitavad tarbijatel oma majanduslikku heaolu säilitada. Inimesed peaksid olema teadlikud kohustustest, mida nad toodete või teenuste ostmisel enesele võtavad.

On oluline, et täiskasvanutel oleks juurdepääs usaldusväärsele finantsteabele, -haridusele ja -nõustamisele. Selles jaos käsitletakse pädevusi, mis on seotud oskusega leida asjakohast teavet kontrollitud allikatest, samuti finantshariduse rolli ning seda, millal on vajalik finantsnõustamine ja kust seda saada.

Suuresti mõjutavad finantsmaastikku pakutavad finantstooted ja -teenused. Üks pädevuste rühm on seotud finantstoodete ja -teenuste üldiste omadustega. Asjakohases jaos käsitletakse teavet, mis tuleb avalikustada, ning toodete ja teenuste sobivusega seotud pädevusi.

Kelmused ja pettused on kogu finantsmaastikul muutumas üha levinumaks ning neil võivad olla märkimisväärsed rahalised tagajärjed. Majandusliku heaolu säilitamiseks peaksid täiskasvanud olema kelmuste ja pettuste võimalikkusest teadlikud. Asjakohane jagu hõlmab pädevusi, mis on seotud inimeste teadlikkusega pettustest ning suutlikkusega neile reageerida, sealhulgas teatada kelmustest ja pettustest asjaomasele asutusele.

Maksud on finantsmaastiku lahutamatu osa, millega inimesed oma elu jooksul paratamatult kokku puutuvad. Asjakohases jaos käsitletavad pädevused on seotud inimeste teadlikkusega maksude olulisusest, nende suutlikkusega esitada maksudeklaratsioone ja teadlikkusega tagajärgedest, kui nad seda ei tee. Selles jaos käsitletakse ka avaliku sektori kulutustega seotud pädevusi, et inimesed oleksid teadlikud sellest, milleks makse kasutatakse.

Viimane pädevuste rühm on seotud väliste mõjuteguritega. Inimesed peavad olema teadlikud sellest, et nende finantsotsuste tegemist võivad mõjutada välised tegurid ning et nende finantsotsused võivad avaldada mõju ühiskonnale laiemalt. Asjakohases jaos

käsitletavad pädevused keskenduvad teadlikkusele sellistest teguritest ja võimaluse korral nende tegurite leevendamise strateegiate väljatöötamise tähtsusele.

2.2. Raamistiku valdkonnaülesed mõõtmised

2.2.1. Digitaalne finantspädevus

Algne G20/OECD-INFE täiskasvanute finantskirjaoskuse põhipädevuste raamistik avaldati 2016. aastal. Vahepeal on digiüleminek rahanduses ja kommunikatsioonis kiiresti edenenu ning COVID-19 pandeemia on seda protsessi veelgi kiirendanud. Kaupu ja teenuseid, sealhulgas finantstooteid ja -teenuseid, pakutakse nüüd üha enam digitaalsete vahendite kaudu, mis ähvardab jätta kõrvale inimesed, kellel puuduvad nende vahendite turvaliseks kasutamiseks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud.

Digitaalne finantspädevus on uude ELi/OECD-INFE raamistikku paremini integreeritud ning arvesse on võetud ka viimasel ajal toimunud arengut. Digitaalse finantspädevuse all mõeldakse pädevusi, mis on seotud digitaalsete finantsteenustega, isiklike rahaasjade jaoks vajalike digitaalsete abivahenditega, digitaalsete varadega, samuti digitaalse meediaga seotud pädevusi, mis on isiklike rahaasjade seisukohast olulised. Digipädevused on valdkonnaülesed ja asjakohased kogu raamistiku ulatuses. Seetõttu ei ole need pädevused koondatud eraldi digitaalse finantspädevuse jakku, vaid integreeritud horisontaalselt kõikidesse sisuvaldkondadesse ja jagudesse. Erilist tähelepanu on pööratud pädevuste paindlikule sõnastamisele, et võtta arvesse võimalikku tulevast arengut.

Lisatud digitaalse finantspädevuse näited hõlmavad pädevusi digiraha, digitaalsete abivahendite ja makseviiside, krüptovara, isikuandmete ja nende kaitse, digitaalsete finantstoodete ja -teenuste, robotnõustamise, veebipettuste ja -kelmuste ning küberriskide vallas.

Digitaalse finantspädevuse hõlpsamaks jälgimiseks on asjakohased pädevused esitatud raamistiku väljatrukitavas versioonis sinise värviga¹⁰.

2.2.2. Kestliku rahandusega seotud pädevused

Kestlikkusega seotud kaalutlused on inimeste isiklike rahaasjade kontekstis muutunud üha olulisemaks ning kestlike finantstoodete ja -teenuste pakkumine on jõudsalt kasvamas. ELis töötatakse kiires tempos välja kestliku rahanduse ja eelkõige kestlikkust käsitleva teabe avalikustamise valdkonna õigusnorme. See annab inimestele rohkem võimalusi viia oma finantsotsused kooskõlla kestlikkuseelustustega, millel võib olla ka laiem ühiskondlik mõju. Samas võib see ka muuta finantsmaastiku, kus inimesed oma otsuseid teevad, keerukamaks. Täiskasvanud peaksid arendama teadmisi, hoiakuid ja oskusi, mis on vajalikud selleks, et teha (keskkonnaalase, sotsiaalse ja juhtimisalase) kestlikkuse eelistusi kajastavaid mõistlikke finantsotsuseid.

¹⁰ Mõnel juhul ei pruugi pädevuse sõnastus sisaldada konkreetset viidet digitaalsusele või internetipõhisusele, ent kuna pädevusel on asjakohane digitaalne mõõde, mida kasutajad peaksid arvesse võtma, on see esitatud sinise värviga.

G20/OECD-INFE täiskasvanute finantskirjaoskuse põhipädevuste 2016. aasta raamistikus käsitletakse kestliku rahandusega seotud pädevusi piiratud ulatuses. Need pädevused on nüüd paremini integreeritud uude ELi/OECD-INFE raamistikku. Kestliku rahandusega seotud pädevused sõnastati viisil, mis võtab arvesse ka eeldatavat edaspidist arengut. Kestliku rahanduse valdkonna kiire arengu ja mõne pädevuse tehnilise olemuse tõttu oli see üpris keeruline.

Sarnaselt digitaalse finantspädevusega on kestliku rahandusega seotud pädevused esitatud läbivalt kogu raamistikus, sest kestlik rahandus on oluline inimeste isiklike rahaasjade mitme aspekti puhul, sealhulgas muudes valdkondades kui investeerimine.

Mõned kõige olulisemad kestliku rahandusega seotud pädevused, mis on raamistikku lisatud, puudutavad ostude keskkonnamõju, investeerimistoodete kestlikkuse aspekte, kestlikku investeerimist, rohepesu, kliimaga seotud riske ja kestlikkuse märkeid.

Kestliku rahandusega seotud pädevuste hõlpsamaks jälgimiseks on need raamistiku väljatrukitavas versioonis esitatud rohelise värviga.

2.2.3. *Rahaline vastupanuvõime*

COVID-19 pandeemia on veelgi suurendanud vajadust parandada kodumajapidamiste rahalist vastupanuvõimet ja vähendada rahalist haavatavust. Eurostati andmete kohaselt ei suutnud kolmandik ELi kodumajapidamisi ootamatute kuludega toime tulla ka „tavalistel“ aegadel, pandeemiast rääkimata. OECD-INFE 2020. aasta rahvusvaheline täiskasvanute finantskirjaoskuse uuring¹¹ näitas, et uuringus osalenud OECD riikides tegi tavapäraste elamiskulude tasumine juba enne pandeemiat muret umbes igale kolmandale täiskasvanule. Finantskirjaoskus võib aidata inimestel oma rahalist vastupanuvõimet parandada. Finantskirjaoskuse tase on aga elanikkonnarühmade lõikes jätkuvalt märkimisväärselt erinev, kusjuures kõige väiksema finantskirjaoskusega rühmad on potentsiaalselt rahaliselt haavatavamad ja vähem rahaliselt vastupanuvõimelised.

Käesoleva raamistiku tähenduses on rahaline vastupanuvõime määratletud üksikisikute või kodumajapidamiste võimena pidada vastu rahalisi tagajärgi tekitavatele negatiivsetele šokkidele, nendega toime tulla ja neist taastuda¹². Need šokid võivad olla nii makrošokid (üldist laadi šokid) kui ka mikrošokid (konkreetselt inimest mõjutavad šokid). Selles kontekstis on olulisteks kaalutlusteks šokkide tõsiste negatiivsete rahaliste tagajärgede ennetamine (ennetusmeetmed) ja neist kiire taastumine (tulumisvõime). Seega hõlmab rahaline vastupanuvõime mitmesuguseid eri pädevusi.

ELi/OECD-INFE täiskasvanute finantspädevuse raamistikus on esile toodud rahalise vastupanuvõime seisukohast kõige olulisemad pädevused. See võib aidata riikide valitsustel ja asjaomastel sidusrühmadel kasutada raamistikku sellise poliitika ja selliste meetmete väljatöötamiseks, mis on konkreetselt suunatud rahalise vastupanuvõime suurendamisele, eelkõige rahaliselt haavatavate rühmade puhul. Rahalise vastupanuvõime

¹¹ <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf>.

¹² See määratlus on kooskõlas määratlusega, mida on kasutatud G20/OECD-INFE aruandes, mis käsitleb rahalise vastupanuvõime ja muutuste toetamist digitaalse finantskirjaoskuse kaudu, <https://www.oecd.org/finance/financial-education/supporting-financial-resilience-and-transformation-through-digital-financial-literacy.htm>.

seisukohast olulisi pädevusi ei ole raamistiku väljatrükitavas versioonis esile tõstetud, kuid Exceli versioonis on need märgistatud.

2.2.4. Hädavajalikud pädevused

Kuigi raamistik hõlmab paljusid inimeste jaoks olulisi pädevusi, ei pruugi need kõik olla käsitatavad hädavajalike pädevustena. Lisaks on OECD-INFE 2020. aasta rahvusvaheline täiskasvanute finantskirjaoskuse uuring¹³ ja OECD-INFE varasemad täiskasvanute finantskirjaoskuse uuringud toonud esile finantskirjaoskuse taseme suured erinevused mitte ainult riikide lõikes, vaid eriti just riikide sees.

Selleks et poliitikakujundajatel ja praktikutel oleks lihtsam raamistikus orienteeruda ja seda kasutada, on selles välja toodud **i) igapäevaelus ja/või senise või tulevase majandusliku heaolu seisukohast ning ii) suuremale osale täiskasvanud elanikkonnast** eriti olulised pädevused. Näiteks enamik „raha ja tehingute“, „rahaasjade planeerimise ja haldamise“ ja „finantsmaastiku“ sisuvaldkondade pädevusi ning mõned sisuvaldkonna „risk ja tootlus“ pädevused (nt kindlustus ja turvavõrgud) on olulised enamiku täiskasvanute igapäevaelus (st olulised punktide i ja ii alusel). Seevastu välisvaluutaga seotud pädevused on olulised ainult teatavate täiskasvanute jaoks (st need on olulised ainult punkti i alusel).

See pädevuste liigitus näitab, kuidas kasutajad saavad valida välja teatavad pädevused ja eristada „hädavajalikke“ pädevusi „kõrgema taseme“ või „spetsialiseeritumatest“ pädevustest. Seda liigitust on esile tõstetud ainult raamistiku Exceli versioonis, mitte väljatrükitavas versioonis.

2.3. Abivahend pädevuste sorteerimiseks vastavalt kasutaja vajadustele

Raamistiku väljatrükitavat versiooni täiendab Exceli versioon, et kasutajatel oleks lihtsam pädevustes orienteeruda ja neid vastavalt oma vajadustele sorteerida.

Pädevuste puhul kasutatakse viit märgist. Need märgised on järgmised: 1) digitaalne finantspädevus, 2) kestliku rahandusega seotud pädevus, 3) rahalise vastupanuvõime seisukohast oluline pädevus, 4) igapäevaelus ja/või senise või tulevase majandusliku heaolu seisukohast oluline pädevus ning 5) suuremale osale täiskasvanud elanikkonnast oluline pädevus. Lisaks on iga pädevuse puhul esitatud metaandmed (ID-number, mis vastab raamistiku Wordi-versioonile, sisuvaldkond, teema, allteema ja see, kas tegemist on teadlikkuse/teadmiste/mõistmise, oskuse/käitumise või kindlustunde/motivatsiooni/hoiakuga).

Poliitikakujundajad ja praktikud saavad kasutada märgiseid vastavalt oma vajadustele ja sorteerida välja pädevused, mis on neile kõige kasulikumad. Näiteks võivad nad valida välja ainult konkreetse allteema (nt „riski põhialused“) pädevused või kindla märgisega pädevused (nt kestliku rahanduse mõõtmega pädevused või rahalise vastupanuvõime seisukohast olulised pädevused). Märgised on kumulatiivsed ning kui on soov koostada õppematerjal kestliku rahanduse oluliste aspektide kohta, on võimalik välja sorteerida kõik sellised pädevused, mis on olulised suuremale osale elanikkonnast, mis on olulised

¹³ <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf>.

igapäevaelus ja/või senise või tulevase majandusliku heaolu seisukohast ning millel on kestliku rahanduse mõõde.

Tulevikus võiks kaaluda täiendavate märgiste kasutamist ja kasutajaid kutsutakse üles rakendama täiendavaid märgiseid, et kohandada raamistikku oma vajadustele. Näiteks võib pädevusi märgistada konkreetsete kasutusjuhtude tarbeks, nagu olulised finantsotsused, mida elu jooksul tehakse.

3. EDASINE TEGEVUS

3.1. Täiskasvanute finantspädevuse raamistiku kasutuselevõtu hõlbustamine

ELi/OECD-INFE täiskasvanute finantspädevuse raamistiku valmimine on alles algus. Edasine tegevus on seotud raamistiku levitamisega ja selle kasutuselevõtu hõlbustamisega liikmesriikides ja sidusrühmade seas, sealhulgas **sihipärase teabevahetuse kaudu 2022. aastal**. Eesmärk on toetada raamistiku kasutamist konkreetsetes poliitikameetmetes, abivahendites ja õppematerjalides ning pakkuda poliitikakujundajatele ja sidusrühmadele platvormi raamistiku kasutuselevõtul saadud kogemuste ja väljakujunenud heade tavade vahetamiseks.

3.2. Laste ja noorte (alla 18-aastaste) finantspädevuse raamistiku väljatöötamine

2022. aastal alustavad komisjoni talitused ja OECD koos liikmesriikidega tööd laste ja noorte (alla 18-aastaste) finantspädevuse raamistiku koostamiseks. Raamistik peaks valmima 2023. aastaks.

4. SÕNASTIK

Siin esitatud määratlused on sätestatud kehtivates ELi õigusaktides või põhinevad kehtivates ELi õigusaktides esitatud asjakohastel määratlustel või sätetel või ülemaailmselt tunnustatud OECD poliitikadokumentidel ja väljaannetel. Mõnel juhul on neid määratlusi lühendatud või lihtsustatud. Kui määratlusi on lühendatud või lihtsustatud või need on üksnes käesoleva dokumendi tarbeks kasutusele võetud, ei kujuta need endast väljakujunenud õiguslikku määratlust.

Siinses sõnastikus määratletud mõisted ja väljendid on raamistiku tekstis kaldkirjas esile tõstetud.

- **Krüptovara:** väärtus või õigused digitaalsel kujul, mida saab üle kanda ja säilitada elektrooniliselt, kasutades hajusraamatu tehnoloogiat või sarnast tehnoloogiat (2020/0265/COD, ettepanek määruse kohta, mis käsitleb krüptovaraturge)
- **E-allkiri:** elektroonilised andmed, mis on lisatud muudele elektroonilistele andmetele või on nendega loogiliselt seotud ja mida allkirja andja kasutab allkirja andmiseks (*määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul*)
- **Finantskirjaoskus:** kombinatsioon finantsteadlikkusest, teadmistest, oskustest, hoiakutest ja käitumisviisidest, mis on vajalikud mõistlike finantsotsuste

tegemiseks ja lõpptulemusena inimeste majandusliku heaolu saavutamiseks (*OECD nõukogu 29. oktoobri 2020. aasta soovitus finantskirjaoskuse kohta*¹⁴)

- **Finantsharidus:** protsess, mille käigus finantsteenuste tarbijad / investorid parandavad oma arusaamist finantstoodetest, -kontseptsioonidest ja -riskidest ning arendavad teavitamise, juhendamise ja/või objektiivse nõustamise abil oma oskusi ja kindlustunnet, et olla teadlikumad finantsriskidest ja -võimalustest, teha teadlikke valikuid, teada, kuhu pöörduda abi saamiseks, ning teha muid tulemuslikke toiminguid oma majandusliku heaolu parandamiseks (*OECD-INFE kõrgel tasemel vastu võetud põhimõtted finantshariduse riiklike strateegiate kohta, mille G20 juhid kiitsid heaks 2012. aastal*)
- **Rahaline vastupanuvõime:** üksikisikute või kodumajapidamiste võime pidada vastu rahalisi tagajärgi tekitavatele negatiivsetele šokkidele, nendega toime tulla ja neist taastuda (*G20/OECD-INFE aruanne, mis käsitleb rahalise vastupanuvõime ja muutuste toetamist digitaalse finantskirjaoskuse kaudu*)
- **Erapooletu:** käesolevas dokumendis tähendab „erapooletu“ kallutatuse ja huvide konfliktide puudumist. Tegemist ei ole ELi õigusliku määratlusega.
- **Sõltumatu investeerimisnõustamine** (või käesoleva raamistiku kohane sõltumatu finantsnõustamine): nõustamine, mida investeerimisühing pakub kliendile sõltumatult, eeldusel, et kõnealune investeerimisühing täidab mitmesuguseid nõudeid, eelkõige seoses piisava hulga kättesaadavate finantsinstrumentidega, ning järgib piiranguid teenustasudele, vahendustasudele või mis tahes rahalistele või mitterahalistele hüvedele, mida mis tahes kolmas isik seoses kliendile teenuse osutamisega maksab või pakub (põhineb *finantsinstrumentide turge käsitleva direktiivi 2014/65/EL sätetel*)
- **Põhimaksekonto:** maksekonto, mis võimaldab tarbijatel teha teatavaid tehinguid, sh vähemalt raha paigutamine, sularaha väljavõtmine ning kolmandatele isikutele suunatud maksetehingute tegemine ja kolmandate isikute maksetehingute vastuvõtmine, sealhulgas krediidikorralduste tegemine (põhineb *maksekontoga seotud tasude võrreldavuse, maksekonto vahetamise ja põhimaksekontole juurdepääsu käsitleva direktiivi 2014/92/EL sätetel*)
- **Kestlik investering:** majandustegevusse tehtav investering, mis aitab kaasa keskkonnaeesmärgi saavutamisele, või majandustegevusse tehtav investering, mis aitab kaasa sotsiaalse eesmärgi saavutamisele, või inimkapitali või majanduslikult või sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olevasse kogukonda tehtav investering, tingimusel et sellised investeringud ei kahjusta märkimisväärselt ühtegi neist eesmärkidest ja et investeerimisobjektiks olevad äriühingud järgivad häid juhtimistavasid (põhineb *finantsteenuste sektoris jätkusuutlikkuse kohta avalikustatavat teavet käsitlevas määruses (EL) 2019/2088 sätestatud määratlusel*)
- **Isikuandmed:** igasugune teave tuvastatud või tuvastatava isiku („andmesubjekt“) kohta; tuvastatav isik on isik, keda saab otseselt või kaudselt tuvastada, eelkõige selliste tunnuste põhjal nagu nimi, isikukood, asukohateave või võrguidentifikaator või kõnealuse isiku ühe või mitme füüsilise, füsioloogilise, geneetilise, vaimse,

¹⁴ See määratlus on kooskõlas ELi nõukogu soovitusel esitatud „pädevuse“ määratlusega: nõukogu 22. mai 2018. aasta soovitus võtmepädevuste kohta elukestvas õppes, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2018.189.01.0001.01.EST.

majandusliku, kultuurilise või sotsiaalse tunnuse põhjal (*määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta*)

- **Rohepesu:** ebaausa konkurentsieelise saamiseks finantstoote turustamine keskkonnasõbralikuna, ehkki toode ei vasta tegelikult põhilistele keskkonnastandarditele (põhineb *kestlike investeeringute hõlbustamise raamistikku käsitleva määruse (EL) 2020/852 sätetel*)